

- صاحب امتیاز: خبرگزاری جمهوری اسلامی
- مجری: مؤسسه فرهنگی و مطبوعاتی ایران
- رئیس هیات مدیره: صادق حسین جباری انصاری
- مدیرعامل و مدیر مسئول: علی متقیان
- سردبیر ارشد مؤسسه: هادی خسرو شاهین
- سردبیر ایران ورزشی: علی جوادی
- تلفن: ۰۲۱-۸۸۵۰۴۱۱۳ • فکس: ۸۴۷۸۱۱۳۲
- چاپ: چاپخانه مؤسسه جام جم
- سازمان آگهی‌ها: ۱۸۷۷ - ۸۸۵۰۱۳۰۰ • ۸۸۷۴۵۳۸۳
- امور مشترکین: ۸۸۷۴۸۸۰۰ - ۸۸۵۲۱۹۵۴
- نشانی: تهران، خیابان خرمشهر، شماره ۲۰۸
- صندوق پستی: ۵۳۳۸۸ - ۱۵۸۷۵

گل به خودی و گل زده در یک مسابقه توسط ارنی برانتس

در تاریخ جام‌های جهانی، بازیکنان زیادی هم گل زده و هم گل به خودی ثبت کرده‌اند اما کمتر کسی این دو را در عرض چند دقیقه و در یک مسابقه انجام داده است.

ارنی برانتس، مدافع تیم ملی هلند، در جام جهانی ۱۹۷۸ آرژانتین به این افتخار نادر دست یافت. این اتفاق در دیدار مرحله دوم گروهی بین هلند و ایتالیا رخ داد. برانتس در حالی که تیمش تحت فشار بود، در یک اقدام اشتباه توپ را وارد دروازه

خودی کرد تا ایتالیا پیش بگیرد. اما تنها چند دقیقه بعد، همان بازیکن با یک شلیک محکم از راه دور، دروازه ایتالیا را باز کرد و گل تساوی را برای لاله‌های نارنجی به ثمر رساند. هلند در نهایت آن مسابقه را ۱-۲ پیروز شد و برانتس که ابتدا قهرمان ناخواسته ایتالیا شده بود، به قهرمان لحظه‌ای هلند تبدیل شد. این عملکرد منحصر به فرد، نام او را در فهرست عجیب‌ترین آمارهای تاریخ جام جهانی ثبت کرد. برانتس بعدها در گفت‌وگویی طنزآمیز گفت: «دستکم هر دو گل را تمیز زدم.»

جام جهانی ۱۹۷۸، جامی که در خون و شکوه غسل تعمید یافت

فوتبال روی لبه تیغ

ویژه

افتخاری در سایه فراموشی

در رستوران «ال کوارتیتو» در بوئنوس آیرس، دیوارهای آبی آسمانی پوشیده از تصاویر اسطوره‌های فوتبال است؛ فضایی که بیش از یک رستوران، به موزه‌ای برای ستایش فوتبال آرژانتین شباهت دارد. در مرکز این فضا، جایگاهی ویژه به دیگو مارادونا، قهرمان افسانه‌ای جام جهانی ۱۹۸۶ اختصاص یافته است؛ اسطوره‌ای که با وجود فراز و نشیب‌های زندگی شخصی، همچنان در قلب هواداران جایگاهی بی‌بدیل دارد اما در میان این حجم از ستایش و یادبود، یک خلأ بزرگ به چشم می‌خورد؛ خلأیی که به یکی از دو قهرمانی جهان آرژانتین مربوط می‌شود. این کشور دو بار جام جهانی را فتح کرده است، یکبار در سال ۱۹۸۶ با مارادونا و در سال ۱۹۷۸، زمانی که میزبان رقابت‌ها بود. با این حال، تیم قهرمان ۱۹۷۸، امروز در حافظه عمومی و حتی در نمادهای شهری، حضوری بسیار کم‌رنگ دارد. در «ال کوارتیتو»، تنها دو عکس کوچک از آن تیم گوشه‌ای دور از دید اصلی نصب شده؛ تصاویری که حتی در مقایسه با دیگر نمادهای ورزشی، جایگاهی حاشیه‌ای دارند. این در حالی است که قهرمانی ۱۹۸۶ تقریباً در تمام فضاهای فرهنگی و ورزشی کشور حضوری پررنگ و ماندگار دارد. این کم‌رنگی صرفاً یک غفلت ساده نیست. در مراسم سی‌امین سالگرد قهرمانی ۱۹۷۸ که همزمان با یادبود قربانیان دوران دیکتاتوری نظامی برگزار شد، ورزشگاه مونومنتال با استقبال بسیار اندکی روبه‌رو شد. حتی اجرای راپگان یکی از چهره‌های برجسته موسیقی آرژانتین نیز نتوانست جمعیت قابل توجهی را جذب کند. در همین مراسم، ۱۹ نفر از ۲۲ بازیکن آن تیم نیز حضور نداشتند. برای ناظران بیرونی، کنار گذاشته شدن یکی از قهرمانان جهان از حافظه جمعی کشوری فوتبالی، تصمیمی عجیب به نظر می‌رسد اما در آرژانتین، این فراموشی ریشه در تاریخ دارد. جام جهانی ۱۹۷۸ در دوران حکومت نظامی برگزار شد؛ دوره‌ای تاریک که بسیاری از شهروندان، آن قهرمانی را نه یک افتخار ملی، بلکه بخشی از روایت تلخ سرکوب و اختناق می‌دانند. به همین دلیل، قهرمانی ۱۹۷۸ همچنان در هاله‌ای از ابهام قرار دارد؛ افتخاری ورزشی که زیر سایه سنگین تاریخ سیاسی کشور، جایگاه خود را در حافظه جمعی به سختی حفظ کرده است.

جام جهانی ۱۹۷۸ از نگاه یک زندانی سیاسی

صدای رادیو در سلول تاریک پیچیده بود؛ فینال جام جهانی ۱۹۷۸، آرژانتین برابر هلند. در زندان‌های مخفی دوران دیکتاتوری نظامی، زندانیان سیاسی در سکوت و اضطراب این مسابقه را دنبال می‌کردند؛ در شرایط سخت و غیرانسانی، با حداقل امکانات و در فضایی آکنده از ترس. نوربورتولیفسکی، یکی از زندانیان سیاسی آن دوران، سال‌ها بعد از آن روزها می‌گوید که در سلولی کوچک و شلوغ، همراه با دیگر یازداشت‌شدگان، تلاش می‌کردند از اخبار مسابقه باخبر شوند. آنها شهروندانی بودند که به اتهام فعالیت‌های سیاسی روده شده و بدون محاکمه در بازداشتگاه‌های مخفی نگهداری می‌شدند. در آن روزها، جام جهانی برای زندانیان تنها یک رویداد ورزشی نبود، بلکه به موضوعی پیچیده و دوگانه تبدیل شده بود. برخی از زندانیان، با وجود شرایط سخت، همچنان از علاقه خود به تیم ملی آرژانتین سخن می‌گفتند؛ تیمی که سال‌ها با آن بزرگ شده بودند. در مقابل، گروهی دیگر معتقد بودند حکومت نظامی از این موفقیت ورزشی برای مشروعیت‌بخشی به خود استفاده می‌کند. این اختلاف نگاه، حتی در میان زندانیانی که در شرایط مشابه و با سرنوشت‌های مشترک در کنار هم بودند، تنش‌هایی ایجاد کرده بود؛ هرچند امکان بیان آشکار آن بسیار محدود بود. در نهایت، با پیروزی ۱-۳ آرژانتین مقابل هلند و قهرمانی این کشور در جام جهانی، جشن و شادی در خیابان‌های بوئنوس آیرس آغاز شد اما در همان زمان، در پشت دیوارهای زندان، بسیاری از زندانیان تنها صدای شادی بیرون را از دور می‌شنیدند.

فرانسه با پیراهن قرصی به میدان رفت

جام جهانی ۱۹۷۸ دستمایه یکی از عجیب‌ترین حواشی فنی تاریخ فوتبال نیز شد؛ جایی که تیم ملی فرانسه مجبور شد پیراهن یک باشگاه محلی ناشناس را به تن کند. این اتفاق در دیدار مرحله گروهی بین فرانسه و مجارستان رخ داد. مشکل آنجا آغاز شد که هر دو تیم با پیراهن‌های سفید وارد زمین شدند. در شرایط عادی، این اشکال چند دقیقه‌ای بیشتر تأخیر ایجاد نمی‌کند اما در آرژانتین ۱۹۷۸ تلویزیون ملی تنها تصاویر سیاه‌وسفید پخش می‌کرد. در نبود رنگ، تشخیص دو تیم با هر دو لباس سفید برای بینندگان غیرممکن بود. مسئولان مسابقه چاره‌ای جز تعویض فوری پیراهن یکی از تیم‌ها نداشتند. مجارستان حاضر به تغییر نشد، بنابراین فرانسه ناچار شد به دنبال لباس قرصی بگردد. بدین ترتیب، بازیکنان فرانسه پیراهن‌های آبی‌وسفید باشگاه محلی «کلوپ آلتلیکو کیمبرلی» از شهر مار دل پلاتا را به تن کردند.

گزارش یک

جام جهانی ۱۹۷۸ آرژانتین یکی از متناقض‌ترین و بحث‌برانگیزترین دوره‌های تاریخ فوتبال است؛ تونزمنتی که در آن زیبایی ناب بازی‌ها با تلخی واقعیت‌های سیاسی در هم تنیده شد. از یک سو، ورزشگاه‌هایی پر از هیجان، باران کاغذهای رنگی و درخشش ستاره‌هایی چون ماریو کمپس و از سوی دیگر، سایه سنگین یک دیکتاتوری نظامی که با سرکوب و حذف مخالفان شناخته می‌شد. این جام، صحنه‌ای بود که در آن شادی گل با فریادهای خاموش زندانیان سیاسی در فاصله‌ای نه‌چندان دور از زمین فوتبال همزمان می‌شد.

فوتبال در خدمت قدرت

آرژانتین اواخر دهه ۷۰ میلادی تحت کنترل حکومت نظامی بود؛ رژیمی که تلاش داشت با استفاده از جام جهانی، چهره‌ای باثبات و مقتدر از خود به جهان ارائه دهد. در حالی که گزارش‌های متعددی از ناپدید شدن مخالفان سیاسی منتشر می‌شد، دولت با سرمایه‌گذاری کلان روی زیرساخت‌ها و تبلیغات، این رویداد را به بهترین سیاسی خود تبدیل کرد. نزدیکی برخی ورزشگاه‌ها به مراکز بازداشت و شکنجه، تضادی تکان‌دهنده ایجاد کرده بود که بعدها به یکی از تاریک‌ترین نمادهای این جام تبدیل شد.

راز غیبت یک اسطوره

یکی از پرسش‌های مهم آن زمان، غیبت یوهان کریف، ستاره بی‌بدیل فوتبال هلند بود. در ابتدا بسیاری این تصمیم را نوعی اعتراض سیاسی تلقی کردند اما سال‌ها بعد مشخص شد که دلیل اصلی، تهدید امنیتی و حادثه‌ای خانوادگی بوده است. نبود کریف، تیم هلند را از بخشی از خلاقیت و رهبری‌اش محروم کرد، هرچند این تیم همچنان به لطف ساختار منسجم و فلسفه فوتبال تهاجمی خود، به فینال رسید.

جنجال بزرگ؛ شبی که تاریخ

مرحله دوم این جام، که به صورت گروهی برگزار می‌شد، شاهد یکی از بحث‌برانگیزترین مسابقات تاریخ فوتبال بود. آرژانتین برای صعود به فینال نیاز به پیروزی پرگل مقابل برزیل داشت؛ نتیجه‌ای که در نگاه اول دور از ذهن به نظر می‌رسید اما پیروزی ۶ بر صفر، موجی از تردید و شایعه را به همراه آورد. از ادعاهای مربوط به توافقات پشت‌پرده گرفته تا فشارهای سیاسی، همه و همه باعث شد این مسابقه همچنان در حافظه تاریخی فوتبال به عنوان یک معما حل نشده باقی بماند. برزیلی‌ها، که قربانی

وقتی که «عقاب‌های کارتاژ»، سقف فوتبال آفریقا را برداشتند

شبی که قاره سیاه بیدار شد

بود. در دقیقه ۵۵، علی کعبی با ضربه‌ای دقیق، اولین گل تاریخ تونس در جام جهانی را به ثمر رساند و بازی را به تساوی راضی نبودند. با دوندگی بی‌امان و نظم تاکتیکی کم‌نظیر در تیم‌های آفریقایی، میانه میدان را در اختیار گرفتند. نجیب غمیض در دقیقه ۷۹ گل دوم را زد و مختار ذویب در دقیقه ۸۷، با گل سوم تیر خلاص را شلیک کرد. نتیجه: ۳ بر ۱ به سود تونس. جهان در بهت فرورفت.

تحولی در سهمیه‌های جام جهانی

پیروزی تونس بر مکزیک، تنها یک برد ساده نبود؛ بلکه اولین پیروزی یک تیم از قاره آفریقا در مرحله نهایی جام جهانی بود. تا پیش از آن، آفریقا تنها یک سهمیه در جام جهانی داشت. اما درخشش تونس (که با تساوی ارزشمند مقابل آلمان غربی مدعی تکمیل شد) فیفا را مجبور به بازنگری در این تصمیم کرد. مقامات فیفا متوجه شدند که استعدادهای قاره سیاه نباید نادیده گرفته شوند. به لطف نمایش شجاعانه تونس در سال ۷۸، سهمیه آفریقا برای جام جهانی ۱۹۸۲، دو دو تیم افزایش یافت. در واقع، مسیر درخشش تیم‌هایی مانند کامرون، ۹۰، نیجریه ۹۴ و سنگال ۲۰۰۲، از همان شب تاریخی در روساریو هموار شد. پیروزی تونس، بذر امید بود که در دل فوتبال آفریقا کاشته شد.

میراث ژنیر

برای درک اهمیت پیروزی تونس، باید به جام جهانی ۱۹۷۲ بازگشت. تیم ملی ژنیر با دریافت ۹ گل از یوگسلاوی و ارائه نمایشی ضعیف، ضحویری آماتورگونه از فوتبال آفریقا به جهانیان مخاپره کرده بود. نگاه‌ها به تیم‌های آفریقایی‌ترکیبی از ترحم و تمسخر

تیم ملی ایران

در دل این فضای ملتهب، سزار لوتیس منوتی، سرمربی تیم ملی آرژانتین، تلاش داشت مسیر متفاوتی را طی کند. او که به دیدگاه‌های روشنفکرانه و آزادی‌خواهانه شناخته می‌شد، فوتبال را ابزاری برای زیبایی و معنا می‌دانست. تصمیم او برای کنار گذاشتن دیگو مارادونای جوان، اگرچه بحث‌برانگیز بود اما نشان‌دهنده اعتمادش به ساختار تیمی و بازیکنان باتجربه‌تر بود. تیمی که او ساخت، بر پایه دوندگی، هماهنگی و درخشش ماریو کمپس شکل گرفت.

فینال؛ اوج هیجان و تنش

دیدار نهایی میان آرژانتین و هلند، نه تنها یک مسابقه فوتبال، بلکه نمایشی از فشار روانی، سیاست و رقابت بود. جو ورزشگاه به شدت به نفع میزبان بود و حتی پیش از شروع بازی نیز تنش‌هایی میان دو تیم شکل گرفت. در جریان مسابقه، آرژانتین با گل کمپس پیش افتاد اما هلند در لحظات پایانی بازی را به تساوی کشاند. ثانیه‌هایی بعد، ضربه‌ای از سوی هلندی‌ها به تیر دروازه خورد؛ فرصتی که می‌توانست سرنوشت جام را تغییر دهد. در وقت‌های اضافه، آرژانتین با انرژی و حمایت تماشاگران، دو گل دیگر به ثمر رساند و پیروزی را از آن خود کرد. این برد، اولین قهرمانی تاریخ این کشور در جام جهانی بود. با این حال، برخی بازیکنان هلند به نشانه اعتراض، در مراسم اهدای مدال شرکت نکردند؛ اقدامی که نشان‌دهنده ناراضیاتی آنها از شرایط بازی بود.

آمارهایی که روایت می‌کنند

جام جهانی ۱۹۷۸ با ثبت ۱۰۲ گل، یکی از پرگل‌ترین دوره‌ها تا آن زمان بود. میانگین گل‌ها و کیفیت بازی‌ها نشان از سطح بالایی رقابت داشت. تیم‌هایی مانند تونس نیز با عملکردی قابل توجه، توجه جهانیان را به خود جلب کردند و مسیر را برای پیشرفت فوتبال آفریقا هموار ساختند.

ایران؛ حضوری تاریخی

در این میان، تیم ملی ایران نیز برای نخستین بار در این رقابت‌ها حضور یافت. شاگردان حشمت مهاجرانی، با وجود قرار گرفتن در گروهی دشوار، نمایش قابل قبولی ارائه دادند. تساوی برابر اسکاتلند و گل تاریخی ایرج دانایی‌فرد، لحظه‌ای ماندگار در تاریخ فوتبال ایران رقم زد؛ حضوری که نشان‌دهنده آغاز مسیر بین‌المللی فوتبال کشور بود.

میراثی دوگانه

پایان این جام، با شادی گسترده مردم

آرژانتین همراه بود؛ مردمی که در میان فشارهای سیاسی، فرصتی برای جشن و همبستگی یافته بودند. اما در سطحی عمیق‌تر، این قهرمانی به ابزاری برای مشروعیت‌بخشی به حکومت نیز تبدیل شد. همین دوگانگی،

جام ۱۹۷۸ را به یکی از پیچیده‌ترین و چندلایه‌ترین رویدادهای تاریخ ورزش بدل کرده است. این جام نشان داد که فوتبال، فراتر از یک بازی، می‌تواند بازتابی از جامعه و سیاست باشد. رویدادی که در آن، زیبایی و خشونت، امید و سرکوب، در

رقص ماریو کمپس در میان باران کاغذهای رنگی

بازیکنی که سیبل هایش را فدا کرد

به یک کاپوس برای مدافعان تبدیل شد. او ابتدا مقابل لهستان قدرتمند، دو بار دروازه را باز کرد. که در باد تکان می‌خورد، در میان باران کاغذهای رنگی می‌دوید؛ تصویری که به ماندگارترین فریم تاریخ فوتبال آرژانتین تبدیل شد. کمپس در سال ۱۹۷۸ کاری کرد که پیش از آن فقط گارینشا در سال ۱۹۶۲ انجام داده بود. منوتی درباره او گفته بود: «او قدرت، مهارت و لبخند را همزمان داشت. او به ما یاد داد که چگونه در اوج فشار، آزادانه بازی کنیم.» ماریو کمپس با آن گل، نه تنها آقای گل شد، بلکه به مردمی کرد که هنوز هم می‌توان به معجزه و زیبایی ایمان داشت.

از دو مدافع و دروازه‌بان هلند، گل دوم را زد. او با پیراهنی که از عرق خیس شده بود و موهایی بلندی که در باد تکان می‌خورد، در میان باران کاغذهای رنگی می‌دوید؛ تصویری که به ماندگارترین فریم تاریخ فوتبال آرژانتین تبدیل شد. کمپس در سال ۱۹۷۸ کاری کرد که پیش از آن فقط گارینشا در سال ۱۹۶۲ انجام داده بود. منوتی درباره او گفته بود: «او قدرت، مهارت و لبخند را همزمان داشت. او به ما یاد داد که چگونه در اوج فشار، آزادانه بازی کنیم.» ماریو کمپس با آن گل، نه تنها آقای گل شد، بلکه به مردمی کرد که هنوز هم می‌توان به معجزه و زیبایی ایمان داشت.

سوژه

در تاریخ جام جهانی، مهاجمان بسیاری با گل‌های خود سرنوشت بازی‌ها را تغییر داده‌اند اما کمتر بازیکنی مانند ماریو کمپس در سال ۱۹۷۸ توانسته است بار آرزوهای یک ملت رنج‌دیده را به تنهایی بر دوش بکشد. او که با لقب «ال ماتادور» (گاو باز) شناخته می‌شد، در جامی که زیر سایه سنگین سیاست و وحشت بود، به تنها منبع نور و شادی برای مردم آرژانتین تبدیل شد. کمپس در تیمی که سزار لوتیس منوتی ساخته بود، یک استثنا به‌شمار می‌رفت؛ او تنها بازیکن لیست بود که در خارج از آرژانتین (باشگاه والنسیا اسپانیا) بازی می‌کرد که البته این انتقال شروع دورانی کاپوس‌وار برای ستاره آرژانتینی بود. او در سه بازی اول مرحله گروهی هیچ گلی نزد و منتقدان شروع به تاختن به او کردند. داستان مشهوری وجود دارد که منوتی پیش از مرحله دوم به او گفت: «ماریو، سیبل‌هایت را تراش! شاید جادوی گلزنی‌ات پشت آن سیبل‌ها گیر کرده باشد.» کمپس سیبل‌هایش را زد و گویی با این کار، وزنی سنگین از روی شانه‌هایش برداشته شد. در مرحله دوم گروهی، کمپس